

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

25^E JAARGANG

WOENSDAG 6 NOVEMBER 1940

No. 1294

COMMISSIE VAN REDACTIE:

J. G. Koopmans; P. Lieftinck; N. J. Polak; J. Tinbergen
en F. de Vries.

Secretaris van de Redactie: M. F. J. Cool.

Redactie-adres: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam-W.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.

Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad, waarin tijdelijk is opgenomen het Economisch-Statistisch Maandbericht, franco p. p. in Nederland f 20,— per jaar. Buitenland en koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cent. Donateurs en leden van het Nederlandsch Economisch Instituut ontvangen het weekblad gratis en genieten een reductie op de verdere publicaties. Adreswijzigingen op te geven aan de Redactie.

Advertenties voorpagina f 0,50 per regel. Andere pagina's f 0,40 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van advertenties: Nijgh en van Dumar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en girorekening Nr. 145192. Adres te Rotterdam: Erasmushuis, Tel. Nr. 31696.

INHOUD:

Blz.

Concentratie in de organisatie van den middenstand door Dr. F. L. van Muiswinkel	666
Werkloosheid door Ir. R. A. Verweij	668
Het Rijksarbeidsbureau door Mr. H. J. Morren	670
De beteekenis van Nederlandsch-Indië voor de olievoorziening van Japan door J. Willems	672
Aanteekeningen.	
Overheidsmaatregelen op economisch gebied	675
Statistieken.	
Bankdisconto's — Geld- en Wisselkoersen — Bankstaten	675—676

GELD- EN KAPITAALMARKT.

Op de *geldmarkt* waren de omzetten in de afgelopen week uitermate gering; de 1-November-termijn maakte de geldgevers terughoudend. Anderzijds bestond er ook geen aanbod van beteekenis van discontopapier, omdat de banken immers reeds lang tevoren met de maandwisseling rekening hadden gehouden en saldi hadden gekweekt om de vraag naar bankpapier uit de provincie te dekken. Eenige vraag was er naar papier per 1 December en per het einde van het jaar. De disconto-noteringen waren practisch onveranderd. Van een aantrekken van de markt, zooals zulks voorheen vaak voorkwam, was geen sprake. Ook voor de langere termijnen was er geen noemenswaardige beweging in het rentepeil. Drie maands-kasgeldleeningen aan gemeenten worden in den laatsten tijd afgedaan op een rentevoet van rond 3 pCt.

Op het huidige tijdstip kan men aan de cijfers van den weekstaat van De Nederlandsche Bank weinig beteekenis toekennen. Eerst wanneer de November-maandwisseling geheel zal zijn uitgewerkt, valt vast te stellen, welk deel van de schatkistbehoefte op de open markt gedekt kan worden, en voor welk bedrag de centrale bank vooralsnog moet „bijspringen”. Daarbij moet ook in aanmerking worden genomen, dat het nog wel eenigen tijd zal duren, aler de biljettenomloop tot een „normaal” niveau zal zijn teruggekeerd. Nog steeds staat dit cijfer onder den invloed van de allerwege waar te nemen golf van „vervroegde aanschaffingen door het publiek”, vericht in verband met de voorraadpositie in het kleinhandelsbedrijf, welke transacties natuurlijk tijdelijk een verhooging van het niveau der chartale circulatie tot gevolg hebben.

De *kapitaalmarkt* geeft bij voortdoring een zeer willige stemming op de aandelenmarkt te zien, waarbij achtereenvolgens verschillende fondsgroepen tot favoriet verheven zijn. Deze week waren het vooral Indische cultuurwaarden, die zich in de belangstelling mochten verheugen. Vooral de Zaterdag bracht ongekende omzetten. De willige stemming der laatste paar dagen zou deels verband kunnen houden met de in het kapitaalverkeer Duitschland—Nederland aangebrachte wijzigingen, waardoor transfer van in Duitschland belegde kapitalen mogelijk is geworden.

De obligatiemarkt vertoonde over het algemeen niet veel wijziging. Vast gestemd waren, vooral in de tweede helft der week — als gevolg van het wegvallen der belemmeringen in de overmaking van de rente, die onder de transferregeling immers slechts ten deele in contanten kon worden ontvangen — Deutsche obligatiën. Nederlandsche obligatiën vertoonden maar weinig fluctuaties; de daling van de voorafgaande week zette zich niet of nauwelijks verder voort, anderzijds viel er ook geen tendens tot koersherstel waar te nemen.

CONCENTRATIE IN DE ORGANISATIE VAN DEN MIDDENSTAND.

Het communiqué der landelijke Middenstandsbonden.

Dezer dagen yerscheen in de pers een communiqué van de drie landelijke middenstandsbonden, met den volgende inhoud:

„De drie Nederlandsche Middenstandsbonden — de Koninklijke Nederlandsche Middenstandsbond, de Nederlandsche Roomsch-Katholieke Middenstandsbond en de Christelijke Middenstandsbond — wisten reeds jaren geleden te komen tot een samenwerking — aanvankelijk in een Commissie van Overleg, later in een Contact-Centrale —, die geleidelijk voerde tot een gezamenlijke behandeling van belangrijke aangelegenheden. De totstandkoming der Vestigingswet-Kleinbedrijf, met de daaruit voortgevloede betere organisatie van handels- en vakonderwijs voor den middenstand, mag als een der belangrijkste resultaten van die samenwerking worden beschouwd.

„De Middenstandsbonden hebben uiteraard ook in de huidige situatie aanleiding gevonden zich reenschap te geven van de eischen, die de maatschappelijke ontwikkeling aan de organisatie van den Middenstand stelt. Zij hebben voor de vakorganisaties, die zich tot dusverre niet bij een der Middenstandsbonden aansloten, gemeend die aanluiting in centraal verband gemakkelijker te moeten maken. Zij zijn verder gegaan en hebben gezocht naar de wegen om een stelselmatige concentratie van krachten binnen de organisatie van den Nederlandschen Middenstand te bevorderen.

„Zij hebben besloten door verinnigde samenwerking rechtstreeks te streven naar de verwezenlijking van die eenheid in de organisatie van stand en vakken, die als het uiteindelijke doel van iedere concentratie noodzakelijk moet worden geacht.

„Niet alleen voor ieder vak afzonderlijk, maar ook voor den middenstand als geheel en in zijn verschillende ondergroeperingen is het zaak zich op korten termijn den vorm te scheppen, waarin men zijn eigene plaats zal vinden in het groote geheel van op het algemeen belang gerichte krachten, waardoor het economisch leven van de toekomst zal zijn geteekend.

„De middenstand heeft enerzijds zijn plaats in te nemen, anderzijds zich een veilige plaats te verschaffen in de alles omvattende organisatie van het bedrijfsleven, waardoor de maatschappelijke functieering van arbeid en kapitaal in haar economische en sociale aspecten alzijdig zal worden bevorderd en gewaarborgd.

„Voorop staat daarbij de onafwijsbare eisch, dat zoowel in den middenstand als geheel, als in ieder vak afzonderlijk aanwezig zij het allen vertegenwoordigend orgaan, dat bij uitsluiting en zelfstandig bevoegd is handelend op te treden in de economische en sociale aangelegenheden van stand en bedrijf.

„De Middenstandsbonden hebben besloten tot een samenstel van maatregelen, waardoor die eensgezindheid in stand en vakken rechtstreeks zal worden verwezenlijkt en alle levende krachten in het organisatieleven van den middenstand harmonisch zullen worden samengebonden.

„Besloten is tot oprichting van de *Nederlandsche Middenstands-Centrale*, welke, uiteraard onder verantwoordelijkheid aan alle samenstellende deelen, zelfstandig en uitsluitend bevoegd zal zijn tot handelend optreden t.a.v. de sociaal-politieke en sociaal-economische aangelegenheden.

„De Middenstandsbonden zullen hun bevoegdheid tot beslissen en het handelen in al deze aangelegenheden volledig overdragen aan dit centraal orgaan.

„Een zelfde vergaande samenwerking, overdracht van bevoegdheden en samenbundeling van krachten, zullen de Middenstandsbonden bevorderen in de onderscheiden vakken in het middenstandsbedrijfsleven door deze te adviseeren aan alle bij hen aangesloten vakbonden.

„In alle takken van kleinbedrijf zal aldus door de

„vakbonden een *representatief orgaan* kunnen worden gevormd, dat, onder verantwoordelijkheid aan de samenstellende bonden, zelfstandig en uitsluitend bevoegd zal zijn tot beslissen en tot handelen in de sociaal-politieke en sociaal-economische aangelegenheden van het bedrijf; dat besluiten zal kunnen nemen, rechtstreeks verbindend, voor alle ondernemers, die het zij vrijwillig, het zij door drang of dwang onder de zeggenschap van hun bedrijfsorganen zullen worden gebracht.

„Op korten termijn zullen aldus alle takken van kleinbedrijf zich kunnen brengen op het peil van een organisatie, waarop de best georganiseerde branches, als b.v. het grafisch bedrijf, zich hier te lande bevinden.

„Daardoor zal — in afwachting van verordenende bevoegdheden — de grondslag worden gelegd voor een grootscheepsche opvoering van het aantal georganiseerde bedrijfsgeenooten bij de organisatie hunner keuze.

„Eensgezindheid in stand en vakken: de verwezenlijking van inhoudrijke programs tot gezondmaking en verbetering der bestaansmogelijkheden in de vakken en tot handhaving en bevordering van de goede verhoudingen tusschen de kleinondernemers en hun medewerkers zal daardoor mogelijk worden gemaakt.

„In het verband van de Nederlandsche Middenstands-Centrale zal de meest innige samenwerking tusschen de zelfstandige vakorganisaties worden bevorderd.

„Onder bepaalde omstandigheden staan de confessioneele Middenstandsbonden niet afwijzend tegen het doen vormen van één vakorganisatie, mits nader door de drie Bonden uitgestippelde waarborgen in de eene vakbond aanwezig zijn.

„Echter zal de meest innige samenwerking niet naar één vast cliché uitgevoerd kunnen worden, doch zal rekening gehouden dienen te worden met de bijzondere omstandigheden en zullen de bestaande vakorganisaties in één vak een oplossing moeten vinden.

„De Middenstandsbonden hebben voorts besloten de behartiging der belangen van de bij hen aangesloten vakbonden te centraliseeren binnen het verband van de Nederlandsche Middenstands-Centrale door de vertrouwensmannen der representatieve vakorganen op te nemen in een aantal kamers; b.v. voor *Ambacht, Kleine Nijverheid, Zelfstandig Winkelbedrijf en Grossierderij*.

„In en door deze Kamers zullen de meer algemeene belangen der gelijksoortige en verwante bedrijfstakken binnen het geheel der Nederlandsche Middenstands-Centrale worden behartigd en bevorderd met samenbinding van alle krachten, waarover de middenstandsbeweging beschikt.

„Via deze Kamers zal ook het vakelement in het algemeen vertegenwoordigd zijn in de leiding der Nederlandsche Middenstands-Centrale.

„Het ligt voorts in de bedoeling een wijziging te bevorderen van het Erkenningsbesluit van den Middenstandsraad, waardoor via de genoemde Kamers het vakelement ook rechtstreeks in den Middenstandsraad tot vertegenwoordiging zal worden gebracht.

„De Kamer voor het Zelfstandige Winkelbedrijf zal uit den aard der zaak in contact moeten staan met de organisaties van *grootwinkelbedrijf, verbruikscoöperatie en markt- en straathandel*.

„Beoogd wordt dit contact ook in de hoogste instantie tot uitdrukking te brengen, door aan den Middenstandsraad een afdeling *Detailhandelsraad* te verbinden.

„In den geest van de noodzakelijke nationale samenwerking heeft de Nederlandsche middenstand gemeend te moeten overgaan tot een nieuwe actieering en één harmonische samenbundeling van alle levende krachten in zijn organisatieleven.

„Hij vertrouwt daarin de van zijn kant verwachte waardevolle bijdrage te hebben geleverd tot de sluitende organisatie van het Nederlandsche bedrijfsleven in den geest, waarin, en op het plan, waarop deze tijd die vraagt!”

De gedachte vorm van samengaan.

Vorenstaand communiqué heeft allerwege sterk de aandacht getrokken en is over het algemeen met groote instemming begroet. Zulks houdt, algezien van den inhoud van het communiqué, vermoedelijk verband met het feit, dat men zulk een welbewuste en breed opgezette concentratie eigenlijk niet had verwacht op een terrein van het maatschappelijk leven, waar men voorheen zoo bijzonder weinig van eensgezindheid bemerkte. De individualistische instelling van den middenstander is immers welhaast spreekwoordelijk, en mede hierom kwam dit communiqué als een verrassing.

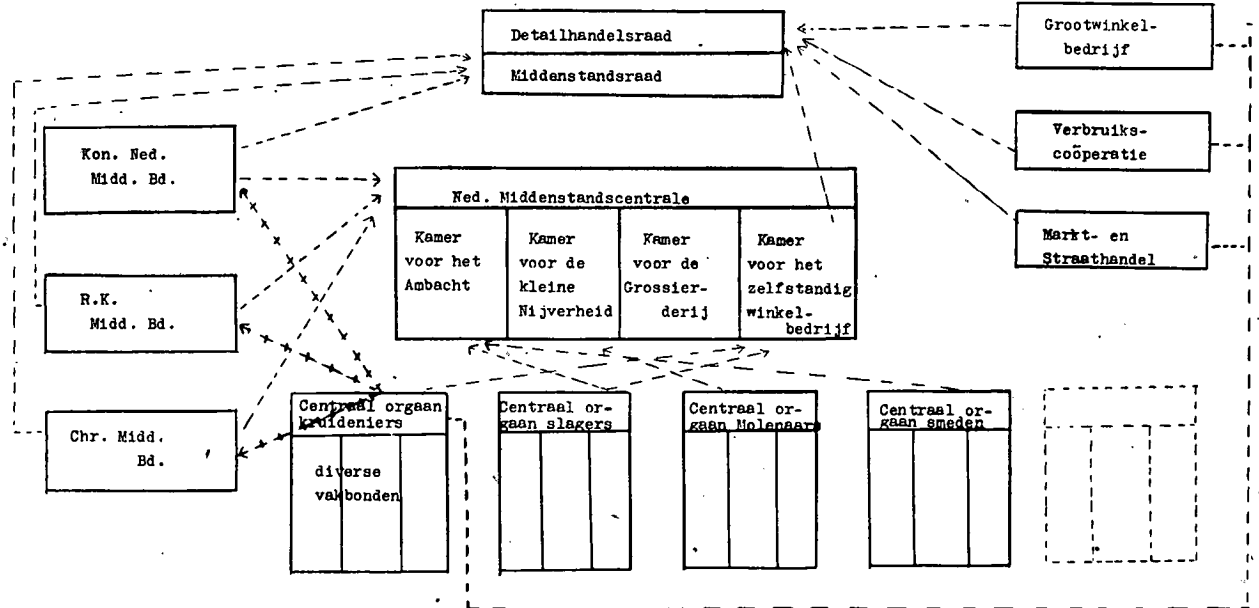
De beteekenis van het gepubliceerde concentratie-plan berust intusschen bovenal op den inhoud, welke tot diverse beschouwingen aanleiding geven kan. Wanneer ook wij in het onderhavige artikel eenige opmerkingen zullen maken, dan doen wij dit in de overtuiging, dat onderscheidene van de in het communiqué vastgelegde uitspraken voor verschillende uitwerking vatbaar zijn; uitwerkingen, die de bestuurders der middenstandsbonden zich vermoedelijk ook nog niet scherp omlijnd voor oogen hebben kunnen stellen. In ieder geval moet worden aangenomen, dat de regelen, volgens welke de Nederlandsche Middenstands-Centrale zal worden geregeerd, nog niet definitief zijn vastgesteld.

Een van de meest markante punten in het communiqué is wel dit, dat een en ander maal gesproken wordt over eensgezindheid in stand en vakken. Men heeft derhalve niet bedoeld te scheppen een eenheid in dien zin, dat de bestaande organisaties op principiëlen grondslag in deze concentratie haar einde zullen vinden. De drie bonden hebben weliswaar hun eigen bevoegdheid op het gebied van

een onderdeel van de algeheele ordening van het Nederlandsche bedrijfsleven. Zulks doet veronderstellen, dat men zich in de kringen van den middenstand van die algeheele ordening reeds een beeld heeft gevormd. Zoo ja, dan mag met belangstelling naar een nadere uiteenzetting ter zake worden uitgezien, omdat een beoordeeling van de aangekondigde concentratie met betrekking tot haar doelmatigheid zonder deze nadere uiteenzetting wel eenigszins bemoeilijkt wordt.

Neemt men kennis van hetgeen in dit opzicht door de middenstandspers zelve wordt gepubliceerd, dan komt men spoedig tot de ontdekking, dat er wel theoretische beschouwingen worden gelanceerd, doch dat er van praktisch uitgewerkte plannen nog niet gerept wordt. Zulks kan op dit moment uiteraard ook nog niet in vollen omvang van de desbetreffende bonden worden geëischt. De vraag doet zich echter voor, of de praktische uitwerking mogelijk is, zolang er voor de algeheele ordening van het maatschappelijk leven nog geen officieele richtlijnen zijn gegeven. Onmiddellijk kan hieraan echter worden toegevoegd, dat de middenstandsbonden terecht zijn uitgegaan van de gedachte, dat, hoe deze algeheele ordening ook moge worden ontworpen, het als vaststaand kan worden aangenomen, dat deze algeheele ordening de aanwezigheid van een ver doorgevoerde ondernemersorganisatie noodzakelijk maakt. De aangekondigde concentratie komt aan deze noodzaak tegemoet, en levert ongetwijfeld een belangrijke bijdrage voor het toekomstige geheel.

Een schematische voorstelling van het in het communiqué der middenstandsbonden aangegeven organisatie-plan, doet de gecompliceerdheid van deze ordening intusschen duidelijk aan den dag treden.

sociaal-politieke en sociaal-economische aangelegenheden aan het centrale orgaan overgedragen, doch het schijnt in de bedoeling te liggen om de machtsverhoudingen binnen het centrale orgaan aldus te regelen, dat de confessioneele bonden hun volledige aanspraken ter zake van principiëele kwesties kunnen handhaven.

Een tweede punt, dat zich bij de lezing van het communiqué naar voren dringt, ligt besloten in de zinsnede, dat „de middenstand zijn plaats heeft in te nemen, „anderzijds zich een veilige plaats heeft te verschaffen „in de alles omvattende organisatie van het bedrijfsleven, „waardoor de maatschappelijke functioneering van „arbeid en kapitaal in haar economische en sociale „aspecten alzijdig zal worden bevorderd en gewaar- „borgd”.

Zeer bewust heeft men de concentratie in de organisatie van den Nederlandschen middenstand dus gedacht als

Het is uiteraard niet wel doenlijk, alle vakorganisaties in tekening te brengen. Men bedenke intusschen, dat ongeveer een 200-tal vakorganisaties (naar schatting 50 uit den detailhandel en 150 uit ambacht en kleine nijverheid) zich bij de Nederlandsche Middenstands-Centrale zal moeten aansluiten, wil men inderdaad van een algeheele concentratie op dit gebied kunnen spreken. De Nederlandsche Middenstands-Centrale zal t.z.t. over een geweldig apparaat moeten beschikken om de gewenschte leiding te kunnen geven. Tevens doet zich de vraag voor, of de gedachte Kamers (voor ambacht, kleine nijverheid, zelfstandig winkelbedrijf en grossierderij), gezien het aantal vakorganisaties, niet van te grooten omvang zullen worden om praktisch te kunnen werken; een onderverdeling der Kamers in verschillende afdelingen (naar consumptie- en productieverwantschap der verhandelde en voortgebrachte artikelen b.v.) schijnt dan ook noodzakelijk.

In dit verband moge tevens de opmerking worden gemaakt, dat de Kamer voor de Grossierderij eigenlijk niet in het ontworpen schema past. De Nederlandsche Middenstands-centrale wil toch, naar het schijnt, een horizontale concentratie zijn van werkgevers in het middenstandsbedrijf, en tevens een onderdeel van de algeheele verticale ordening. Het grossiersbedrijf kan, naar het ons voorkomt, dan ook beter naar een afzonderlijke organisatie streven, welke, o.m. via den detailhandelsraad, in contact treedt met het middenstandsbedrijf.

Een tweede opmerking, welke zich bij ons opdringt, is deze, dat wij in het ontworpen schema een „ambachtsraad” missen. Waarom voor den kleinhandel wel aan een „detailhandelsraad” gedacht, ten behoeve van het contact met grootwinkelbedrijf, verbruikscoöperatie en markt- en straathandel, en waarom geen soortgelijk orgaan ontworpen ten behoeve van ambacht en kleine nijverheid tot het onderhouden van contact met de groote industrie?

De ordening van den middenstand als onderdeel van de algeheele ordening van het bedrijfsleven.

Zooals wij reeds eerder opmerkten, is de concentratie in de organisatie van den middenstand gedacht als een onderdeel van de algeheele ordening van het Nederlandsche bedrijfsleven, waarbij op den voorgrond staat

„de onafwijzbare eisch, dat zowel in den middenstand als geheel, als in ieder vak afzonderlijk aanwezig zij het allen vertegenwoordigend orgaan, dat bij uitsluiting en zelfstandig bevoegd is handelend op te treden in de economische en sociale aangelegenheden van stand en bedrijf.”

Ten aanzien van de vakorganisatie wordt deze eisch nog eens geformuleerd, en wel:

„In alle takken van kleinbedrijf zal door de vakbonden een representatief orgaan kunnen worden gevormd, dat, onder verantwoordelijkheid aan de samenstellende bonden, zelfstandig en uitsluitend bevoegd zal zijn tot beslissen en tot handelen in de sociaal-politieke en sociaal-economische aangelegenheden van het bedrijf; dat besluiten zal kunnen nemen, rechtstreeks verbindend, voor alle ondernemers, die het zij vrijwillig, het zij door drang of dwang onder de zeggenschap van hun bedrijfsorgaan zullen worden gebracht.”

In de Middenstandskrant (officieel orgaan van den Ned. R. K. Middenstandsbond) van 12 October 1940, wordt in dit verband nog het volgende opgemerkt:

„Op deze wijze wordt derhalve voor iedere tak van het bedrijf een *autoritair en besluitvaardig orgaan* verkregen, dat op economisch en sociaal gebied regelingen kan opleggen aan alle vak- en beroeps-genoten, die bij bedoeld orgaan (centrale) vrijwillig zijn aangesloten.

„We zouden daarom deze vorm van organisatie kunnen noemen: een autoritaire bedrijfsorganisatie, met vooraan nog privaatrechtelijk karakter en derhalve enkel bindend de bedrijfs- en beroeps-genoten, die daarbij onverplicht zijn aangesloten, maar dan ook tevens bedrijfsorganisatie, die onmiddellijk geschikt is, om — bijaldien de overheid aan het betreffende orgaan (centrale) de daartoe nodige bevoegdheden toekent — *aanstonds te worden tot een volledige publiekrechtelijke beroepsgemeenschap*, waarvan het meervermelde vertegenwoordigend bedrijfs- en beroepsorgaan gerechtigd is, om, onder toezicht van een hogere instantie, allerhande economische en sociale bedrijfsregelingen vast te stellen, welke bindend zijn, niet enkel voor de vrijwillig bij dat orgaan (centrale) aangesloten vakgenoten, doch evenzeer voor ieder en allen, die het betreffende beroep of bedrijf uitoefenen.”

Bovenstaande toelichting spreekt voor zichzelf, doch geeft op haar beurt wederom aanleiding tot het stellen van eenige vragen.

In de eerste plaats trekken in deze toelichting de woorden „autoritaire bedrijfsorganisatie” de aandacht. Geheel duidelijk is ons het „autoritaire” karakter van deze

bedrijfsorganisatie niet. Voorshands worden de centrale organen der vakorganisaties toch gevormd door de samenwerking van de desbetreffende vakbonden?

Tenslotte moet hier de vraag gesteld worden, of de in het communiqué ontworpen organisatie ver genoeg gaat om van een „volledige beroepsgemeenschap” te kunnen spreken. Wij missen in de aangekondigde organisatie het werknemers-element en kunnen ons niet voorstellen, dat een centraal orgaan van *werkgevers* bij uitsluiting de bevoegdheid zou verkrijgen tot het lanceeren van bindende economische en sociale maatregelen.

Wij houden er ons intusschen van overtuigd, dat de middenstandsbonden het werknemers-element niet met opzet hebben uitgeschakeld. Voorshands brengt de aangekondigde concentratie op het terrein van de middenstanders zelf zulk een geweldige organisatorische werkzaamheid met zich mede, dat de tijd moet ontbreken om reeds nu met de werknemersorganisaties van gedachten te wisselen. Op den duur zal zulks echter ongetwijfeld aan de orde gesteld worden.

Slotwoord.

In het vorenstaande hebben wij een beeld pogen te geven van den inhoud en de beteekenis van de door de landelijke middenstandsbonden aangekondigde concentratie. Het zal duidelijk geworden zijn, dat deze bonden hiermede een geweldig werk hebben aangevat, en dat, mocht de opzet slagen, een belangrijke bijdrage zal zijn geleverd voor de uiteindelijke ordening van het geheele Nederlandsche bedrijfsleven. De plannen der middenstandsbonden dragen voorts een goed Nederlandsch karakter. De bestaande organisaties bleven behouden en toonden in staat te zijn om uit eigen kracht met een veelbelovende concentratie voor het voetlicht te treden.

Mogen de organisatorische problemen spoedig tot een oplossing zijn gebrácht, opdat men onverwijld een begin zal kunnen maken met de oplossing van de talloze moeilijkheden, waarin het middenstandsbedrijfsleven thans verkeert.

Dr. F. L. VAN MUISWINKEL.

WERKLOOSHEID.

De aangeslotenen bij de werkloozenkassen.

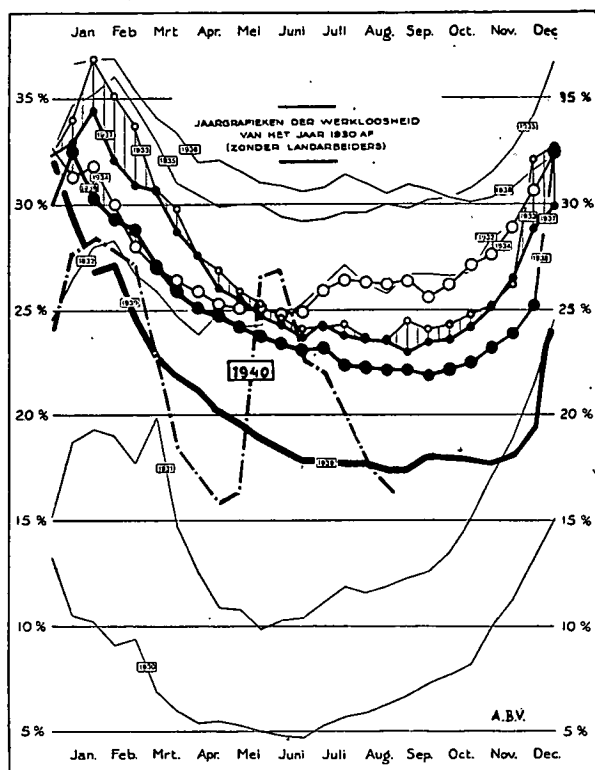
Het aantal van de geheel en gedeeltelijk werklozen onder de leden van werkloozenkassen is bekend, en eveneens het aantal van de bij de organen van openbare arbeidsbemiddeling ingeschreven werklozen. Deze twee reeksen cijfers geven inzicht omtrent de mate van de werkloosheid en het verloop daarvan. De eerste reeks geeft een juister beeld van het verloop dan de reeks cijfers betreffende de ingeschrevenen bij de arbeidsbeurzen en de agentschappen van de arbeidsbemiddeling, omdat de mate, waarin de werklozen van die organen gebruik maken, niet steeds gelijk is.

Een overzicht van het verloop van de eerste reeks van het jaar 1930 af biedt de op blz. 669 bovenaan afgedrukte grafische voorstelling. Men ziet de sterke toeneming van de werkloosheid tot het jaar 1936 en de daarna gevolgde afnemings. In de week van 6 tot en met 11 Mei 1940 was het werkloosheidspercentage (het percentage van de leden, zonder die in land- en tuinbouw, die de geheele week werkloos waren, vermeerderd met 1/3 van het percentage van diezelfde leden, die een gedeelte van de week werkloos waren) 16,1. Een blik op de grafische voorstelling doet zien, dat wij er in geslaagd waren de werkloosheid terug te brengen tot een lager peil dan de jaren 1932—'39 hadden meegebracht.

Het percentage steeg daarna snel en werd:

in de week van 20 tot en met 25 Mei 1940	26,7
in de week van 3 tot en met 8 Juni 1940	27,0

om daarna zoodanig te dalen, dat aan het einde van Augustus het peil wederom lager was dan in de overeenkomstige periode van de jaren 1932—1939.

De gegevens betreffende de opbrengst van rentezegels, welke een aanwijzing omtrent de mate van werkgelegenheid geven, vertoonen een vrij hoge correlatie (de bevolkingstoename dient in rekening te worden gebracht) met de hier vermelde omtrent de werkloosheid. Die opbrengst was in Augustus 1940 een weinig grooter dan in Augustus 1939.

Augustus 1940: f 3.171.906,25,
Augustus 1939: f 3.115.421,25.

Over de maanden Januari tot en met Augustus was de opbrengst:

in 1935 f 24.548.876,74	in 1938 f 27.289.999,39
1936 f 24.947.606,59½	1939 f 29.108.552,17
1937 f 26.254.340,12	1940 f 27.486.668,44½

Het beeld van de werkloosheid was in de verschillende beroepsgroepen verschillend.

De geringe werkloosheid van de *mijnwerkers* nam af. In de week van 6 tot en met 11 Mei waren van de 15.125 verzekerden 361 de geheele week werkloos en 317 een gedeelte der week. In de week van 26 tot en met 31 Augustus waren van de 14.050 verzekerden er 221 geheel en 26 gedeeltelijk werkloos.

Van de 95.782 in de week van 6 tot en met 11 Mei verzekerde *bouwvakarbeiders* waren er 15.808 de geheele week en 2994 een deel van de week werkloos. Hier kwam een plotselinge sterke stijging voor. De maximumwerkloosheid werd in de week van 20 tot en met 25 Mei waargenomen, toen van de 95.749 verzekerden er 29.801 de geheele week en 1787 een deel daarvan werkloos waren. In de week van 26 tot en met 31 Augustus was de werkloosheid zoodanig afgenomen, dat er 14.130 geheel en 953 een deel van de week werkloos waren van de 93.344 verzekerden.

Een sterke toename van de gedeeltelijke werkloosheid gaf de *textielnijverheid* te zien. In de week van 6 tot en met 11 Mei waren van de 27.390 verzekerden er 2980 geheel en 4155 gedeeltelijk werkloos. In de week van 26 tot en met 31 Augustus waren er 3152 geheel en 9039 gedeeltelijk werkloos onder 26.241 verzekerden.

Een groote toename zoowel van de geheele als van de gedeeltelijke werkloosheid teisterde de *grafische bedrijven*. In de week van 6 tot en met 11 Mei waren er 21.543 ver-

zekerden, 2200 geheel en 439 gedeeltelijk werkloos. In de week van 26 tot en met 31 Augustus waren er 21.598 verzekerden en 3023 geheel, 10474 gedeeltelijk werkloos.

Overeenkomstige cijfers zouden (behalve van landarbeiders) van de verdere beroepsgroepen eveneens kunnen worden gegeven. Voor het geheel en voor de groepen zijn er geen recente gegevens, welke een zuiverder beeld bieden van het verloop van de werkloosheid. Voor de kennis van het totaal aantal werklozen zijn zij van geringere waarde, daar zij slechts betrekking hebben op een deel van het leger van arbeiders: op 11 Mei waren 600.933 personen verzekerd; op 31 Augustus 575.453 (de landarbeiders buiten beschouwing gelaten, waren de aantallen 525.262 en 505.359).

De gegevens der openbare arbeidsbemiddeling.

Over een grooter deel van dat leger strekken zich de gegevens uit betreffende de ingeschrevenen bij de organen van de openbare arbeidsbemiddeling. Op 14 September 1940 waren ingeschreven 194.884 mannen van 18 jaar en ouder, 11.249 jongens beneden 18 jaar, 14.905 vrouwen van 18 jaar en ouder en 5075 meisjes beneden 18 jaar, in totaal 226.113 personen. Hiervan waren geheel werkloos 132.084 mannen en jongens en 14.615 vrouwen en meisjes, totaal 146.699 personen, gedeeltelijk werkloos 2721 mannen en jongens en 688 vrouwen en meisjes, totaal 3409 personen. Het aantal personen, werkzaam bij gesubsidieerde werkverschaffingen, is wel begrepen onder de ingeschrevenen bij de organen van arbeidsbemiddeling, niet onder de werklozen. Van de 226.113 ingeschrevenen werkten er in de week van 9 tot en met 14 September jl. 46.152 op werkverschaffingen; voorts waren er in die week 54.919 in de steunregeling opgenomen, terwijl er 27.305 uitkeering uit een werklozenkas ontvingen.

Eenig inzicht in het verloop van hen, die bij gesubsidieerde werkverschaffingen werkten, en van hen, die in de steunregeling waren opgenomen, geven de volgende cijfers, gebaseerd op sedert Januari 1933 verzamelde gegevens:

Het maximum-aantal tewerkgestelden werd in Februari 1939 bereikt, toen het 73.497 bedroeg. Het was einde April van dit jaar ongeveer 53.450.

Het maximum-aantal gesteunden werd bereikt in Januari 1937, toen het 232.397 bedroeg. Het was einde April van dit jaar ongeveer 83.950.

Sedert April is er dus een geringe afneming van het aantal tewerkgestelden geweest en een sterke afneming van het aantal gesteunden. Sedert Januari 1933 is het aantal gesteunden, absoluut niet zoo laag geweest als thans en evenmin is een dergelijk laagtepunt van het aantal gesteunden in verhouding tot het aantal tewerkgestelden bereikt

Raming der totale werkloosheid.

Blijkens de beroepstelling-1930 waren op 31 December 1930 in eenig beroep werkzaam 2.418.237 mannen. Laat men bij een beschouwing over de werkloosheid buiten beschouwing het overheids personeel, het personeel bij spoor- en tramwegen, in huishoudelijke diensten en bij het onderwijs en den godsdienst, het geneeskundig en verplegend personeel en de vrije beroepen, dan houdt men over rond 1.880.000 mannelijk hand- en hoofdarbeiders. Wegens de bevolkingstoename kan men thans het aantal mannelijke arbeiders, die aan kans op werkloosheid blootstaan, op ruim 2.000.000 stellen, waarvan er op 31 Augustus jl. 575.453 tegen werkloosheid verzekerd waren. Van deze laatsten is de mate van werkloosheid bekend; buiten de landarbeiders waren er 71.201 de geheele laatste week vóór dien datum werkloos geweest. Neemt men aan, dat diezelfde maatstaf geldt voor alle 2.000.000 arbeiders, dan komt men tot een raming van het totale aantal werkloze mannen in Nederland. Dat zou dan op 31 Augustus jl. hebben bedragen $\frac{2.000.000}{575.453} \times 71.201 =$ rond 247.000.

Intusschen is waarschijnlijk de mate van werkloosheid onder die 2.000.000 mannen gemiddeld lager dan onder de verzekerden, zoodat waarschijnlijk het aantal werklooze mannen minder dan 247.000 bedroeg. Bovendien moet in aanmerking worden genomen, dat een aantal aan bezigheid waren geholpen bij vakcursussen, werkobjecten, centrale werkplaatsen, kampen, enz.

Anderzijds kan rekening worden gehouden met hen, die, indien er geen wachtgeldregeling, geen ontslagverbod en geen verkorting van werktijd zouden zijn, zouden kunnen worden ontslagen. Volgens ramingen van de Afdeeling Conjunctuuronderzoek en Wiskundige Statistiek van het Centraal Bureau voor de Statistiek was het aantal van hen in Augustus in de industrie rond 60.000, in handel en verkeerswezen rond 33.000. (Bij het onderzoek, dat tot die ramingen leidde, bleek, dat in Augustus 378.000 personen werkzaam waren tegen 376.000 in April/Mei in de bij wijze van steekproef onderzochte rond 1350 industriële ondernemingen, terwijl de werktijd per persoon per week afnam van 47,3 tot 44,5 uur. Het onderzoek omvatte bovendien ruim 1500 handels- en verkeersondernemingen, waarin in April/Mei 141.000 en in Augustus 127.000 personen werkzaam waren).

Voorts kan de vraag gesteld worden, in hoever een aantal van de rond 45.000 man van den Opbouwdienst in rekening zou dienen te worden gebracht bij een berekening van het aantal mannelijke personen, waarvan in Augustus de werkkraft niet voor de productie werd aangewend.

Dat het aantal werklozen niet nog grooter was, was mede te danken aan de plaatsing in Duitschland, welke sinds Mei tot in de week van 9 tot en met 14 September 19.119 grensarbeiders en 29.973 andere arbeiders bedroeg¹⁾.

Thans komt de tijd van de gebruikelijke seizoentoename van de werkloosheid. Uit den Opbouwdienst worden vele mannen ontslagen.

De plaatsing in Duitschland kan echter voortgaan.

Beter inzicht in aard en samenstelling van het werklozenleger moet efficiënte bestrijding mogelijk maken.

Wanneer registratie van het geheele arbeidersleger door invoering van arbeidsboekjes mogelijk zal zijn geworden, zal het tevens mogelijk zijn omtrent het totaal aantal geheel werklozen een juister inzicht te krijgen. Wanneer voorts, o.a. door medische en psychotechnische keuringen, betere kennis zal zijn verkregen omtrent de ingeschreven individuen, zal een juister inzicht mogelijk zijn in de totale door werkloosheid te loor gaande energie. Werkloos is eigenlijk niet alleen hij of zij, die onvrijwillig buiten loondienst staat, maar relatief werkloos zijn wij allen; ieder kan ten bate van zichzelf en van de gemeenschap tot hooger nuttig effect komen. Met dat feit zal een werkelijk praktische organisatie van de werkloosheidszorg rekening moeten houden. Die verbeterde organisatie zal zich ten doel moeten stellen, niet alleen om kennis van de mate van werkloosheid te verkrijgen, maar om het nuttig effect (in materielen en in meer dan materielen zin) van ieder individu en van het arbeidersleger in zijn geheel zoo hoog mogelijk ten bate van de individuen en van de gemeenschap te helpen opvoeren. Wanneer de nood van nu tot het in het leven roepen van die organisatie den stoot geeft, dan zal die nood tot ongekende welvaart kunnen leiden. Wanneer wij kunnen bereiken, dat, gemeten met den waarmedemeter van het huidige geld, de organisatie het productievermogen van ons volk met twee honderd miljoen gulden per jaar helpt toenemen, dan zal een schade van wellicht anderhalf milliard, welke den stoot tot die organisatie geeft, reeds in tien jaren kunnen leiden tot een rijkdom, grooter dan zonder den nood en den stoot van nu bereikt zou zijn geworden.

5 October 1940.

R. A. VERWEIJ.

¹⁾ Dit is tot 12 October 1940 toegenomen tot 23.441 grensarbeiders en 42.869 anderen.

HET RIJKSARBEIDSBUREAU.

Bij besluit van den Secretaris-Generaal van het Departement van Sociale Zaken van 24 September 1940, in werking getreden op 5 October 1940, is een Rijksarbeidsbureau gesticht. Uit den inhoud van het besluit blijkt, dat het nieuwe bureau de rechten en verplichtingen van den Rijksdienst der Werkloosheidsverzekering (en Arbeidsbemiddeling) overneemt. Stond deze laatste onder leiding van een directeur, het nieuwe bureau komt te staan onder leiding van een directeur-generaal, hetgeen vanzelfsprekend is, omdat deze de leiding heeft over gewestelijke arbeidsbureaux, aan het hoofd waarvan directeuren zullen staan.

Een volledige omschrijving van de taak van het Rijksarbeidsbureau geeft het besluit niet. Het Rijksarbeidsbureau zal het orgaan der openbare arbeidsbemiddeling zijn, het moet zorgen voor de openbare voorlichting bij beroepskeuze en de bemiddeling voor het verkrijgen van gelegenheid om vakkennis op te doen, terwijl het overigens de rechten en verplichtingen van genoemden Rijksdienst zal overnemen. Men dient dus eerst te weten, wat de taak van den Rijksdienst was.

De taak van den Rijksdienst.

Deze was aanvankelijk omschreven in het Kon. Besluit van 19 Sept. 1916, no. 7. Zij omvatte:

1. de werkloosheidsverzekering;
2. de arbeidsbemiddeling;
3. andere onderwerpen, met voorkoming en bestrijding van werkloosheid en leniging harer gevolgen in verband staande.

Men ziet hieruit, dat het van den aanvang af de bedoeling is geweest den Rijksdienst ruime bevoegdheden op het gebied van voorkoming van werkloosheid, bestrijding daarvan en leniging harer gevolgen toe te kennen hetgeen echter in den naam in het geheel niet tot uitdrukking kwam.

Doordat men in den loop der jaren — tot schade van de zaak — de bemoeiing met deze maatregelen aan tal van personen en instellingen heeft toevertrouwd, zijn de bevoegdheden van den Rijksdienst der Werkloosheidsverzekering en Arbeidsbemiddeling vrij beperkt gebleven en zelfs ingekrompen. Tot 5 October 1940 toe bemoeide deze Dienst zich met:

1. de arbeidsbemiddeling;
2. de werkloosheidsverzekering;
3. de voorlichting bij beroepskeuze;
4. de landverhuizing;
5. de werkvergunningen voor vræmdelingen;
6. de wachtgeldregelingen.

Met het behartigen van deze aangelegenheden zal het Rijksarbeidsbureau zich in de eerste plaats moeten bezig houden.

De naam „Rijksarbeidsbureau“.

Uit den naam van het bureau blijkt, zooals gezegd, zijn taak niet. Die naam zegt op zichzelf heel weinig. Hij kan van alles omvatten. Zoo was er in Amsterdam van 1907 tot 1924 een gemeentelijk arbeidsbureau, dat tot taak had te behartigen de arbeiderszaken, de arbeidersverzekering en de ambtenarenzaken. De werkloosheidsverzekering viel er onder, de arbeidsbemiddeling niet. Daartegenover staat het Internationaal Arbeidsbureau, dat zich met aangelegenheden, de arbeiders betreffende, in den meest ruimen zin bezig houdt.

De naam „Rijksarbeidsbureau“ laat dan ook de mogelijkheid open aan dat bureau nog andere dan de bovengenoemde bemoeiingen op te dragen en dat het daartoe komen zal, is wel waarschijnlijk; althans in een op 5 October 1940 aan de gemeentebesturen gezonden circulaire wordt reeds melding gemaakt van de overdracht van de jeugdregistratie-werkzaamheden aan het bureau.

De nieuwe naam is o.m. hierom gekozen, omdat het Rijksarbeidsbureau de tot dusver bestaande arbeidsbeurzen gaat vervangen. De naam „arbeidsbeurs” moest worden uitgebannen, omdat zich langzamerhand andere inzichten baan hadden gebroken. Men zag wel, dat het hier om andere waarden ging dan om koopwaar, die op een beurs verhandeld kon worden. De tegenstelling werkgever en arbeider moest geen tegenstelling meer zijn. Er moest komen een wederzijdsch begripen van elkanders taak, een welbewust samengaan. De sociale waarde van den arbeider diende te worden erkend, de waardeering van den arbeid en den arbeider werd grooter en de nieuwe instelling zou tot taak krijgen de leden der gemeenschap tot den arbeid te brengen, de arbeiders niet alleen te wijzen op hun rechten, maar ook op hun plichten ten aanzien van de samenleving, waarvan zij deel uitmaken. Zoals de heer Verwey het onlangs uitdrukte: er is meer bedoeld *arbeidsbenutting* dan *arbeidsbemiddeling*, want de laatste is tenslotte slechts één van de middelen om het eerste tot volle ontplooiing te kunnen brengen.

Het woord „arbeidsbemiddeling” beantwoordt eigenlijk ook nog niet geheel aan de nieuwere begrippen, maar het is niet eenvoudig er iets beters voor in de plaats te stellen. En ook in Duitschland heeft men deze zegswijze behouden. De daarnaast bestaande „Lenkung des Arbeits-einsatzes” beduidt iets geheel anders, iets, waar wij hier te lande nog niet aan toe zijn.

De taak van het Rijksarbeidsbureau.

Wanneer ik nu een voorstelling wil geven van hetgeen het Rijksarbeidsbureau in de toekomst in groote lijnen te doen zal krijgen, dan onderscheid ik drie etappes.

In de eerste plaats komt de reorganisatie der arbeidsbemiddeling aan de beurt.

In de tweede plaats zal moeten worden gedacht aan invoering van een arbeidsboek.

In de derde plaats zal de invoering van een verplichte werkloosheidsverzekering moeten worden overwogen.

Over elk van deze drie programma-punten zal ik iets zeggen.

1. De arbeidsbemiddeling.

Het is merkwaardig, dat de arbeidsbemiddeling een oorlog noodig schijnt te hebben om op een hooger plan te komen. Ontstond niet in de eerste Augustus-dagen van 1914 de Centrale Arbeidsbeurs, die verband legde tusschen de tof dien tijd meest op zichzelf werkende gemeentelijke instellingen? Zoo heeft ook de oorlog, die in ons land in 1940 is uitgebroken, den stoot gegeven tot een reorganisatie der arbeidsbemiddeling, die revolutionair van aard is. Met het stelsel van gemeentelijke organen der openbare arbeidsbemiddeling is totaal gebroken en Rijksorganen zijn er voor in de plaats gekomen.

Was die reorganisatie dan zoo noodig? Moest zij zoo ingrijpend zijn?

Velen met mij waren reeds jaren geleden overtuigd van de noodzaak van een reorganisatie der arbeidsbemiddeling. De geweldige werkloosheid, die over ons land gekomen was, had ons doen inzien, dat de arbeidsbeurzen, hoezeer door plaatsingen ook in aantal toenamen, meer konden doen tot bestrijding der werkloosheid. Er werd veel te weinig gedaan om de werklozen aan het werk te zetten, hetgeen vaak zijn oorzaak vond in maatregelen van financiering van steun en om de inwoners buiten de gemeente aan werk te helpen, in de weinige activiteit, die vooral door de agent-schappen der arbeidsbemiddeling werd ontwikkeld, in de neiging ook bij de arbeiders, om liever in de eigen gemeente in den steun of op de werkverschaffing te blijven dan als volwaardige, zelfbewuste arbeiders werk in het vrije bedrijf te aanvaarden en niet langer afhankelijk te zijn van derden. Al deze bezwaren (voor meer bijzonderheden verwijs ik naar mijn artikel in de N. R. Ct. van 2 Nov. 1938

en naar het verslag der in Juni 1939 gehouden jaarvergadering van de Vereeniging van Nederlandsche Arbeidsbeurzen) werden langzamerhand wel gevoeld, maar de drang tot een ingrijpende verandering was toch nog niet aanwezig. Men zie maar eens naar de beraadslagingen in de zoeven genoemde jaarvergadering. Men wilde vooral de gemeenten een taak op dit gebied laten behouden, doch de macht van het Rijk vergrooten. Want dit had in dien tijd over het apparaat der arbeidsbemiddeling maar heel weinig te zeggen, ook al subsidieerde het. Benoemingen van directeurs van districtsarbeidsbeurzen konden zelfs plaats grijpen, zonder dat men zich van de meening van de Rijksinstanties over de geschiktheid van den candidaat ook maar behoefde te vergewissen, ofschoon het Rijk drie vierde gedeelte van de kosten van zoo'n districtsarbeidsbeurs droeg. De Rijksregering, in haar streven om de werkloosheid zooveel mogelijk op te heffen, had het apparaat der arbeidsbemiddeling daarbij niet in haar hand, want de directeurs der arbeidsbeurzen waren in de eerste plaats gemeente-ambtenaren, verplicht zich te schikken naar de bevelen van burgemeester en wethouders, wier wenschen niet altijd met die van de Regering parallel liepen.

Toen nu de Deutsche autoriteiten na de bezetting van Nederland voor de vraag kwamen te staan, wat er gedaan kon worden om de werkloosheid hier te lande te bestrijden, was wel het eerste, waarover zij vielen, de gebrekkige werking van onze arbeidsbemiddeling. Zij plaatsten zich — en terecht — op het standpunt, dat door de arbeidsbeurzen meer *kon* worden gedaan en ook meer *moest* worden gedaan om de groote werkloosheid tot geringere proporties terug te brengen.

En zoo is dan de reorganisatie der arbeidsbemiddeling versnelde en heeft zij een radicaler karakter gekregen, dan menigene zich aanvankelijk heeft voorgesteld.

In het vervolg is er dus een centrale leiding van de arbeidsbemiddeling in 's-Gravenhage. Het hoofdkantoor van het Rijksarbeidsbureau is tevens afdeling van het Departement van Sociale Zaken. Onder het hoofdbureau komen, naar schatting, 37 gewestelijke arbeidsbureaux en deze krijgen op hun beurt bijkantoren, vermoedelijk pl.m. 140 in aantal. Zoodoende zal geen arbeider in den regel meer dan pl.m. 15 K.M. van een arbeidsbureau verwijderd zijn.

Alle genoemde instellingen zijn Rijksinstellingen; de ambtenaren zijn Rijksambtenaren. Bestaande gemeentelijke arbeidsbeurzen zullen, zooveel mogelijk, door het Rijk worden overgenomen, zoodat in het algemeen geen personeel, dat voor zijn taak berekend is, ontslagen behoeft te worden, maar waardoor ook de kans op aanstelling van nieuw personeel minniem zal zijn.

Het Rijk is zelfs zoover gegaan, dat het zich bereid verklaard heeft voor die gemeenten, waar de arbeidsbeurzen met andere werkzaamheden dan arbeidsbemiddeling zijn belast (werkloosheidsverzekering, steunverleening, enz.), een deel van deze werkzaamheden door de gewestelijke bureaux of hun bijkantoren te doen verrichten, wanneer de betrokken gemeenten zulks wenschen, teneinde den dienst niet te ontwrichten, wanneer hij plotseling van zijn leider beroofd zou worden.

Dat bij elk gewestelijk arbeidsbureau een afdeling voor beroepskeuze-voorlichting moet komen is iets nieuws, iets, waarover wij ons verheugen kunnen. De voorlichting bij beroepskeuze heeft hiermede wettelijke erkenning gevonden. Als maatregel van overgang kan van bestaande gemeentelijke of andere bureaux van voorlichting gebruik worden gemaakt.

Deze reorganisatie zou niet volledig zijn, als daarmede niet gepaard ging het brengen van een nieuwen geest onder de arbeidsbemiddelaars. Zij zullen hun taak anders en ruimer moeten zien, zij zullen met enthousiasme en activiteit hun werk moeten aanpakken. Hun taak zal het vooral zijn te trachten voor alle ingeschreven werkzoekenden arbeid te vinden, allereerst in de eigen gemeente, zoo

noodig ook daarbuiten, zelfs in het buitenland. Aan opleiding van personeel zal moeten worden gedacht, want het vaak bedroevende peil van de ambtenaren der arbeidsbeurzen zal noodwendig zeer omhoog moeten worden gebracht.

De slechte salariering van de ambtenaren der arbeidsbemiddeling droeg er veel toe bij, dat men doorgaans over weinig goede krachten kon beschikken. Het onjuiste inzicht, dat men toonde in de taak der arbeidsbemiddeling had tot gevolg, dat het daaraan verbonden personeel met vrij lage salarissen genoegen moest nemen. Ook dit zal noodzakelijk anders moeten worden, wil men eerste-rangs krachten aan den nieuwen dienst kunnen verbinden.

Behalve de personeelsbezetting zullen ook de huisvesting en de administratie der arbeidsbemiddeling verbeterd moeten worden. Pogingen tot dit laatste zijn steeds afgestuit op gemis aan eenheid. Nu deze bereikt is, zal ook dit punt aangepakt moeten worden.

Maar wat vooral noodig is, is een andere houding van werkgevers en arbeiders tegenover het instituut der arbeidsbemiddeling. Op hen doe ik hierbij een beroep. Laat de werkgever zich voor al zijn personeel steeds met vertrouwen tot het arbeidsbureau wenden. De arbeiders, dit wetende, zullen zich daar ook melden. Het moet niet meer zoo zijn, dat een werkgever rondloopt met de gedachte: „wat bij het arbeidsbureau ingeschreven staat, kan ik toch niet gebruiken”, en dat een arbeider zich schaamt om zich als werkzoekende te laten inschrijven, omdat hij meent zichzelf daarmee te disqualificeeren. Neen, het arbeidsbureau moet de vertrouwensinstantie van allen worden.

Er zal dus een berg van werk verzet moeten worden om alles in goede banen te leiden. Wanneer ieder, van hoog tot laag, doet wat er van hem in dezen nieuwen tijd verwacht wordt, mag worden vertrouwd, dat ons volk ruimschoots de vruchten van dezen arbeid zal plukken.

Volledigheidshalve zij nog vermeld, dat voor het uitvoeren van particuliere arbeidsbemiddeling in het vervolg een vergunning vereischt zal zijn.

2. Het arbeidsboek.

Voor al de arbeidsbemiddeling, maar ook andere sociale instellingen als de werkloosheidsverzekering en de steunverleening, hebben er behoefte aan te kunnen beschikken over goede inlichtingen ten aanzien van de arbeiders, waarmede zij dagelijks te maken hebben. Ook in de kringen der werkgevers leeft reeds lang de gedachte, dat men een document dient in te voeren, dat een inzicht geeft in alles, wat de loopbaan van een arbeider betreft. Men kent het rapport ten deze van een commissie, samengesteld door de Maatschappij voor Nijverheid en Handel, zoodat ik er mij van ontslagen kan achten te dezer plaatse uitvoering op de zaak in te gaan.

Er is een communis opinio, dat invoering van een arbeidsboek noodig is. Men stelle het zich zoo voor, dat het arbeidsbureau aan elken arbeider zoo'n boek uitreikt, waarin allerlei gegevens worden genoteerd, b.v. aangaande den burgerlijken staat, de opleiding, die de arbeider genoten heeft, de diploma's, die hij bezit, de betrekkingen, die hij heeft vervuld, den steun, dien hij heeft genoten, enz. Daarnaast houdt het arbeidsbureau van elken arbeider, aan wien het een arbeidsboek uitreikt, een kaart bij, yaaop dezelfde gegevens worden genoteerd, met eventueel andere, als resultaten van keuringen, genoten loonen, redenen van ontslag, ondergane straffen. Wordt nu bepaald, dat een werkgever niemand mag aanstellen, die geen arbeidsboek heeft, en dat hij van elke aanstelling en van elk ontslag aan het arbeidsbureau moet kennis geven, dan kan op deze wijze een documentatie verkregen worden, die van groote waarde kan blijken. Verschillende gegevens zullen kunnen worden verzameld, die tot dusver niet dan met veel moeite en kosten konden worden verkregen, het-

geen de Regeering weder in staat zal stellen met meer inzicht die maatregelen te nemen, die zij in het belang der arbeiders acht. Niet alleen statistieken van de werkloozen, maar ook statistieken van de werkenden zullen dan mogelijk zijn. Vooral het laatste acht ik van beteekenis.

3. De werkloosheidsverzekering.

Over dit punt zal ik heel kort zijn. Wij hebben, zooals ik bekend mag veronderstellen, in ons land nog altijd een vrijwillige werkloosheidsverzekering, in hoofdzaak uitgevoerd door vakverenigingen. Het aantal verzekerden bedraagt ca. 25 pCt. Voor de niet-verzekerden moet de overheid zorgen. Deze toestand dient m.i. te veranderen. Elke arbeider moet leeren voor zichzelf te zorgen en daartoe geldelijke offers te brengen, opdat hij, in geval van nood, niet op derden zij aangewezen. Verplichting tot verzekering is daartoe een volstrekte eisch. Als verlengstuk van die verzekering kan een vorm van steunverleening worden gedacht, waardoor de steunregeling in haar huidige vorm kan verdwijnen. Een behoorlijke verzorging der arbeiders in tijden van werkloosheid kan zodoende worden gewaarborgd.

Over de vraag, wie de drager van een dergelijke verzekering zal moeten zijn, wordt verschillend gedacht. Als bekend mag ik onderstellen, dat een voorontwerp van wet van Prof. Dr. Romme de verzekering wilde laten uitvoeren door bedrijfsraden, bedrijfsverenigingen en een Rijkskas als aanvulling.

Nu echter de arbeidsbemiddeling geheel Rijkszaak geworden is, is de mogelijkheid geschapen de werkloosheidsverzekering te laten uitvoeren door de organen der openbare arbeidsbemiddeling. Hiervoor pleit, dat er één orgaan is, dat de verzekering uitvoert, een orgaan bovendien, dat elk oogenblik kan nagaan, of en in hoever het mogelijk is aan uitkeering vragende arbeiders werk aan te bieden. Een dergelijk systeem bestaat al sinds jaren in Duitsland en Engeland en heeft daar, voorzover mij bekend, goede resultaten opgeleverd.

Het voor deze verzekering te vormen fonds zou zijn inkomsten moeten betrekken uit bijdragen van de arbeiders en de werkgevers, aangevuld, zoo noodig, door bijdragen van de overheid.

Voor de invoering van een dergelijke verzekering zal een arbeidsboek onmisbaar zijn, zoodat de invoering van dit laatste aan het eerste moet voorafgaan.

Mr. H. J. MORREN.

DE BETEEKENIS VAN NEDERLANDSCH-INDIË VOOR DE OLIEVOORZIENING VAN JAPAN.

Inleiding.

De besprekingen te Batavia tusschen een Japansche delegatie, onder leiding van den Minister van Handel, Kobajasji, en de Nederlandsch-Indische regeering, hebben — zooals uit de mededeelingen, die ons hieromtrent bereiken, blijkt — voor een belangrijk deel betrekking op de positie van Nederlandsch-Indië als producent en leverancier van olie. Volgens de laatste (officieuze) berichten hebben de Japanners reeds toezegging gekregen voor de levering van een bepaald quantum olie — een hoeveelheid van 7 miljoen barrels¹⁾ werd genoemd —, maar tot overeenstemming schijnt men nog niet te zijn gekomen, daar Japan een grootere hoeveelheid verlangt en bovendien hoofdzakelijk ruwe olie wil ontvangen, terwijl Nederlandsch-Indië zijn bestaande raffinage-industrie wil blijven benutten en het meer bewerkte product wil leveren.

Teneinde eenig inzicht te krijgen in den economischen achtergrond van deze onderhandelingen — andere facto-

¹⁾ Een barrel is 159 liter; het s.g. van aardolie en vloeibare petroleumderivaten varieert van pl.m. 0,70 tot pl.m. 0,92; 1 ton aardolieproducten is dus gelijk te stellen met pl.m. 7 tot pl.m. 9 barrels.

ren, die daarbij een rol kunnen spelen, laten wij hier buiten beschouwing —, zal, aan de hand van de beschikbare gegevens ²⁾ betreffende de productie- en uitvoersituatie zooals deze de laatste jaren was, in het hier volgende een beknopt overzicht worden gegeven van de positie van Japan ten aanzien van de voorziening met aardolieproducten en van de betekenis van Nederlandsch-Indië als producent van deze grondstof.

Japan's behoefte aan petroleum.

Zowel voor zijn militaire apparaat als voor het normale economische leven heeft Japan behoefte aan een aanzienlijke hoeveelheid petroleum, en deze voorziening moet grotendeels uit den invoer worden gedekt. Wel is er door Japan in de laatste jaren veel aandacht geschonken aan de eigen winning en aan de productie van synthetische brandstoffen, maar de hoeveelheden, waarom het hier gaat, zijn in verhouding tot het totaal nog vrij gering. De binnenlandsche productie, inclusief het product van de concessies op Sachalin, kan op ongeveer 4,5 miljoen barrels worden geraamd ³⁾. De productie van synthetische brandstoffen zou volgens Japansche raming in 1941 ongeveer 12½ miljoen barrels vloeibare brandstof opleveren, maar het is zeer de vraag, of dit totaal bereikt zal worden. In de eerste plaats beschikt Japan slechts over geringe steenkoolreserves en ook het opbouwen van de benodigde installaties gaat, deels als gevolg van de oorlogsomstandigheden, met veel moeilijkheden gepaard. De productie van synthetische brandstof zou tot dusver per jaar nog geen 1 miljoen barrels opleveren, waarvan ongeveer 60 pCt. uit alcohol bestaat.

De totale invoerbehoefte bedroeg den laatsten tijd naar schatting — invoercijfers zijn sinds Augustus 1937 niet meer beschikbaar — ongeveer 35 tot 40 miljoen barrels per jaar. Hierbij is naar alle waarschijnlijkheid ook een deel strategische voorraadvorming inbegrepen. Daar Japan zelf een groote raffinage-industrie heeft opgebouwd — volgens de laatst-bekende gegevens beschikt het over een twintigtal raffinaderijen met een totale verwerkingscapaciteit van ongeveer 20 miljoen barrels en een „kraak“-capaciteit van bijna 6 miljoen barrels per jaar —, streeft het land er naar die behoefte door middel van invoer van het onbewerkte product te bevredigen.

De invoer van petroleum bestaat dan ook voor een groot deel uit ruwe olie. Voorzover petroleumderivaten worden geïmporteerd, dienen deze of voor verdere bewerking of als brandstof voor scheepsmachines, terwijl ook speciale kwaliteiten worden ingevoerd, welke hoofdzakelijk voor militaire doeleinden gebruikt worden.

Terloops zij opgemerkt, dat de Verenigde Staten eind Juli exportlicenties hebben ingesteld voor den uitvoer naar Japan en Spanje van eenige belangrijke oliederivaten, zooals vliegtuigbenzine, smeeroïlen voor vliegtuigen en anti-klop-middelen. Tevens is het aan onder Amerikaanse vlag varende schepen verboden om petroleum naar deze landen te vervoeren. Dergelijke beperkingen — en een uitbreiding hiervan moet niet onmogelijk geacht worden — zullen natuurlijk ook hun invloed doen gelden op het streven van Japan om zich elders van petroleumproducten te voorzien.

Het is van Japansch gezichtspunt uit bekeken zeer begrijpelijk, dat men, indien men poogt een groot deel van zijn behoeften in Nederlandsch-Indië te dekken, er op aandringt deze hoeveelheden hoofdzakelijk in den vorm van ruwe olie te ontvangen; al zal ook het feit, dat Indië bepaalde „hoogwaardige“ petroleumderivaten produ-

²⁾ Voor zoover niet anders vermeld, zijn deze ontleend aan „Petroleum Press Service“.

³⁾ In dit verband noemen wij ook de winning van brandstoffen uit de leiesteenlagen van Mandsjoerije; betrouwbare gegevens over de opbrengst hiervan zijn echter niet beschikbaar.

ceert, wel eenigen invloed op de verlangens van Japan uitoefenen. Quantitatief is dit echter nog van geringe betekenis. Niet alleen vergt de aankoop van het ruwe product minder geld — en voor Japan is de deviezenpositie zoodanig, dat men hier wel degelijk rekening mee moet houden —, maar ook wil men de eenmaal in de raffinage-industrie geïnvesteerde bedragen rendabel doen blijven. Het laatste geldt echter evenzeer voor Nederlandsch-Indië, dat een groote moderne raffinage-industrie bezit, door welke ongeveer 9/10 van de aldaar gewonnen aardolie wordt verwerkt.

De leveranciers van petroleum van Japan.

Het is in het licht van bovenstaande gegevens over de raffinage-industrie van Japan zeer begrijpelijk, dat dit land in hoofdzaak zijn behoefte daar tracht te dekken, waar het ruwe olie kan verkrijgen. Uit vervoersoogpunt komt hiertoe voornamelijk de petroleumproductie van Californië in aanmerking. In 1938 en 1939 voerde dit gebied resp. 30 en 26 miljoen barrels petroleum naar Japan uit, dat is meer dan 50 pCt. van alle Californische olie-exporten. Ruim twee derde van deze uitvoer naar Japan bestond uit ruwe petroleum en de rest hoofdzakelijk uit zware oliën. De invoer van speciale kwaliteiten, waarop wij reeds eerder de aandacht vestigden, is quantitatief van weinig betekenis. Hiermede wordt ongeveer drie kwart van Japan's invoerbehoefte gedekt. De rest is hoofdzakelijk afkomstig uit Nederlandsch-Indië (15 à 20 pCt.) en Britsch-Borneo (pl.m. 5 pCt.). Dit voorjaar heeft Japan nog een overeenkomst gesloten met Mexicaansche maatschappijen — Japan heeft zelf in dat land ook eenige oliebelangen — voor de levering van ongeveer 2,4 miljoen barrels petroleumproducten over een tijdvak van 12 maanden. Niet alleen is deze olie echter van mindere kwaliteit dan de Californische, maar ook het transport moet aanzienlijk duurder uitkomen: de afstand is bijna het dubbele van de lengte van de route Californië—Japan, en bovendien komen op dit transport de Panamakanaalrechten ad 13 Dollar-cents per barrel, zodat deze overeenkomst in hoofdzaak op bijzondere prijs- en betalingscondities berust.

Het is, bij de politieke constellatie van den laatsten tijd, te begrijpen, dat men in Japan meende ten aanzien van de voorziening met petroleum wel wat sterk in één richting georiënteerd te zijn. De reeds genoemde Amerikaanse uitvoerbelemmingen kunnen deze overtuiging slechts versterken. Gezien de geografische ligging ten opzichte van Japan is Nederlandsch-Indië dan de olieproducent, die het meest in aanmerking komt om eventueel wegvallende invoeren uit Californië te vervangen. Bovendien bestaat er reeds eenige samenwerking tusschen Nederlandsch-Indië en Japan op oliegebied, wat zekere concessies van de Oost-Borneo-Maatschappij betreft. In hoeverre is Indië echter tot een uitbreiding van zijn leveranties aan Japan in staat? Teneinde deze vraag te kunnen beantwoorden, zullen wij hieronder eenige gegevens laten volgen betreffende de positie van Nederlandsch-Indië als aardolieproducent.

De export van aardolieproducten uit Nederlandsch-Indië.

De winning van ruwe olie en de uitvoer van aardolieproducten (incl. de voor stoken geschikte ruwe olie) van Nederlandsch-Indië had de laatste jaren het volgende beloop:

Productie van ruwe olie en uitvoer van aardolieproducten van Nederlandsch-Indië (in 1000 tons).

	Productie van ruwe olie	Productie van benzine uit aardgas	Uitvoer van aardolieproducten
1939	7.944	— ¹⁾	6.414
1938	7.404	161	6.067
1937	7.262	172	5.972
1936	6.438	163	5.356
1935	6.082	186	5.139

¹⁾ Gegevens zijn ons nog niet bekend.

Hiervan werden de volgende producten direct afgezet of na verwerking verkregen ¹⁾ (in duizenden tons):

	1938	1937	1936
Ruwe olie direct als stookolie verkocht	696	725	740
Ruwe olie, ter verwerking uitgevoerd	110	158	226
Benzine	2.252	2.146	1.861
White spirit	58	75	64
Kerosine	931	1.090	988
Residu, solar en diesel-olie	2.792	2.706	2.217
Smeeroliën	25	33	23
Paraffine	78	83	63
Asphalt	25	21	16
Impregneer oliën	17	8	5
Andere prod., incl. verlies.	441	339	360
Totale in Indische raffinaderijen verwerkte hoeveelheid ruwe olie	6.620	6.502	5.599

¹⁾ Indisch Verslag 1939.

Zooals uit deze tabellen blijkt, voert Indië jaarlijks ongeveer 83 pCt. van zijn aardolieproductie uit, en wel voor het grootste deel in den vorm van derivaten, dus van producten verkregen bij de verwerking.

De samenstelling van den uitvoer in 1938 was als volgt ¹⁾:

Uitvoer van aardolieproducten uit
Nederlandsch-Indië

	Gewicht in 1000 tons.	In pCt.
Benzine en gasoline	2.069	34,1
Vloeibare brandstof	1.744	28,7
Motoroliën	1.361	22,4
Kerosine	712	11,7
Paraffine	72	1,2
Turpine	66	1,1
Batchingolie	18	0,3
Smeerolie	17	0,3
Overige producten	8	0,1
Totaal	6.067	100

¹⁾ Gegevens ontleend aan „Indisch Verslag 1939”.

Wat nu den uitvoer naar Japan betreft, deze was tot nog toe naar verhouding betrekkelijk gering; het grootste deel van den uitvoer ging tot dusver naar Britsche gebieden, nl. in hoofdzaak Singapore (vanwaar weer een belangrijk deel gereëxporteerd werd; zie hiertoe noot 2 van onderstaande tabel), Australië en Nieuw Zeeland, Egypte en Hongkong.

Bestemming van den petroleumuitvoer van
Nederlandsch-Indië in 1938 ¹⁾.

Bestemming.	Gewicht in 1000 tons.	In pCt.
Singapore ²⁾	1.555	25,6 ²⁾
Via P. Samboe en P. Bintan ³⁾ ..	1.403	23,1
Australië en N.-Zeeland	870	14,4
Japan	353	5,8
Egypte	314	5,2
Hongkong	239	3,9
China	175	2,9
Gr. Brittannië en Ierland	150	2,5
Nederland	147	2,4
Br. Indië en Ceylon	69	1,1
Overigen	792	12,9
Totaal	6.067	100

¹⁾ Ontleend aan Statistisch zakboekje van Ned.-Indië '39.

²⁾ Ongeveer 15 pCt. van den totalen re-export van aardolieproducten van Britsch-Malakka werd, volgens de laatste gegevens, die ons bekend zijn, naar Japan verscheept, zoodat naar schatting nog pl.m. 4 pCt. van den Indischen uitvoer van aardoliën indirect voor Japan bestemd is.

³⁾ De bestemming hiervan is niet na te gaan.

De laatste drie jaren (1937/39) — over 1939 zijn ons nog geen volledige gegevens bekend — ging naar schatting ongeveer 7 pCt. van den Indischen aardolie-uitvoer (hoeveelheid) direct naar Japan; inclusief de „voor order” verschepingen (via Singapore en P. Samboe en P. Bintan) wordt dit aandeel ongeveer 13 pCt.

Geeft men een verdeling van den uitvoer naar de verschillende aardolieproducten, dan krijgt men het volgende beeld:

Uitvoer van aardolieproducten naar Japan,
gemiddelde 1937/38.

Soort	Gewicht in 1000 tons	Percentage van totaal uitvoer van die soort
Kerosine	7	1,0
Benzine en gasoline	38	1,9
Motoroliën	68	5,5
Stookoliën	317	18,1
Andere soorten	9	2,7
Totaal	439	7,3

Zooals duidelijk blijkt, is Japan alleen een afnemer van eenige beteekenis voor de stookoliën, waarin de ongezuiverde ruwe olie (vnl. Tarakan-crude) en de gedeeltelijk geraffineerde oliën zijn begrepen, die of direct in scheepsmachines verstoofd of in de Japansche raffinaderijen verder verwerkt worden.

Slotbeschouwing.

Tracht men thans aan de hand van bovenstaande gegevens tot een beantwoording van de vraag te komen, of Indië in Japan's behoeften zal kunnen voorzien, dan zal het antwoord hierop moeten zijn, dat, indien men het vraagstuk zuiver economisch beschouwt, dit voorloopig slechts voor een deel het geval zou kunnen zijn. Immers, de huidige productie van ruwe olie in Nederlandsch-Indië wordt voor het allergrootste deel verwerkt in binnenlandsche raffinaderijen en de gewonnen producten kunnen, indien voldoende scheepsruimte beschikbaar is, vlot worden afgezet zoowel in Indië zelf als in de gebieden rond den Indischen Oceaan en langs den westelijken rand van den Pacific. Rekent men met de productie en eigen verwerking van Indië in 1939, dan zouden er slechts ongeveer 6 miljoen barrels (870.000 ton) ruwe olie in Indië gewonnen en niet verwerkt worden ⁴⁾.

Van deze hoeveelheid zal echter ook een deel door Indië zelf als stookolie geconsumeerd worden. Raamt men deze hoeveelheid (in overeenstemming met de verhouding tusschen productie en binnenlandsch verbruik, voor de ruwe aardolieproducten in 1938) op ongeveer 25 pCt., dan zouden er dus zowat 4½ miljoen barrels ruwe petroleum voor Japan beschikbaar zijn.

In dit licht bezien, is de hoeveelheid van 7 miljoen barrels petroleum, die Indië aan Japan zou leveren (volgens een niet-officieele mededeeling in de pers), reeds het bewijs, dat Indië binnen het kader der momenteele productie zoo ver mogelijk wil gaan om aan de Japansche verlangens tegemoet te komen ⁴⁾.

De invoer van ruwe olie uit Californië bedroeg echter in 1938/39 alleen al gemiddeld bijna 20 miljoen barrels, hetgeen ongeveer overeenkomt met de totale verwerkingscapaciteit van de Japansche raffinaderijen.

Indien Japan van Indië dan ook meer verlangt — en wel in den vorm van het ruwe product — dan is dit slechts te begrijpen als uitvloeisel van het streven om zich slechts te bevoorziening minder afhankelijk van de Vereenigde Staten te maken. Anderzijds is het echter voor Indië

⁴⁾ Volgens voorloopige gegevens betreffende de aardolieproductie van Nederlandsch-Indië in de eerste helft van 1940, ad 4,7 miljoen ton, zou de hoeveelheid ruwe olie, die niet in Indië zelf verwerkt wordt, juist ongeveer 7 miljoen barrels bedragen.

bezwaarlijk om, bij het behoud van de huidige productie- en verwerkingscapaciteit — en, zooals reeds eerder opgemerkt, willen wij de oplossing van deze kwestie alleen vanuit een zuiver economisch gezichtspunt bezien — aan deze verlangens geheel te voldoen.

Een andere vraag is, of niet gezocht zou kunnen worden in de richting van een aanzienlijke uitbreiding van de productie van aardolie in Nederlandsch-Indië, bijv. op Nieuw-Guinea, waarbij dan de opbrengst van deze ver-groote exploitatie als ruwe olie naar Japan zou worden vervoerd.

De uitwerking van deze plannen — indien mogelijk — en de eventuele gevolgen hiervan willen wij echter thans buiten beschouwing laten, daar tengevolge van het gebrek aan gegevens een dergelijke beschouwing te zeer een speculatief karakter zou dragen. Wij hebben ons slechts tot taak willen stellen een beknopt overzicht te geven van de huidige positie van Nederlandsch-Indië als aardolie-producent, tegenover de behoeften aan dit product van Japan.

J. WILLEMS.

AANTEKENINGEN.

Overheidsmaatregelen op economisch gebied.

HANDEL EN NIJVERHEID.

Ondernemingen en vermogens. Bepalingen betreffende de handelsbevoegdheid ten aanzien van ondernemingen en vermogens.

Voor het uitoefenen van deze bevoegdheden in het Groot-Duitsche Rijk (incl. Bohemen en Moravië en het bezette Poolsche gebied) is uitsluitend het in het betreffende gebied geldende recht beslissend.

Speciale regelingen ten aanzien van handelingen met betrekking tot een onderneming of een vermogen waarvoor een bewindvoerder (Treuhandler), commissaris of beheerder met de leiding is belast. (E.V. 25/10/40, pag. 1317; Verordeningenblad No. 32).

Oude materialen en afvalstoffen. Krachtens het „Oude materialen- en afvalstoffenbesluit 1940, No. 1”, is het verboden, oude materialen en afvalstoffen te vernietigen, weg te werpen, dan wel op zoodanige wijze te bewaren, dat zij hun waarde als grondstof voor de industrie geheel of ten deele verliezen. Deze bepalingen gelden voor alle in bovenstaand besluit als afvalstoffen genoemde goederen, welke afkomstig zijn uit de huishouding, alsmede uit industriële en andere bedrijven.

Inzameling en vergoeding via den erkenden vakhandel. Een organisatie van de afvalhandel is in voorbereiding. (E.V. 25/10/40, pag. 1320; Stct. No. 206; Verordeningenblad No. 32).

Prijsregeling Zuivelproducten. Met ingang van 21 October jl. is een prijsregeling voor alle zuivelproducten getroffen („Prijzenbesluit 1940, Zuivelproducten”). Hierbij is uitgegaan van de overweging, dat de veehouder een loonnenden winterprijs voor zijn producten moet ontvangen, welke redelijkerwijze door den consument dient te worden betaald. (E.V. 25/10/40, pag. 1317 e.v.; Stct. No. 205).

Vleesch in blik. Het afleveren hiervan aan de uiteindelijke verbruikers is slechts toegestaan tegen prijzen, welke niet boven de vóór 13 Juli 1940 — voor gelijke kwaliteiten — berekende prijzen liggen. (E.V. 25/10/40, pag. 1320; Stct. No. 202).

LANDBOUW EN VOEDSELVOORZIENING.

Afvalstoffen. Regeling betreffende het bewaren en inleveren van afvalstoffen, welke geschikt zijn om tot veevoeder te worden verwerkt, in verband met de minder

gunstige veevoederpositie waarin ons land door de oorlogsomstandigheden is komen te verkeeren.

Het „Afvalven Besluit 1940 I” heeft betrekking op afvalven van levensmiddelen, ten aanzien waarvan aan een ieder de verplichting wordt opgelegd om de in huishouding of bedrijf vrijkomende hoeveelheden te bewaren en ter beschikking te stellen van de daartoe door de gemeentebesturen aangewezen personen. De regeling is ook van toepassing op groente, die wegens mindere kwaliteit op de veiling niet den gestelden minimumprijs opbrengt.

Het „Afvalvenbesluit 1940 II” geldt dierlijke afvalven, welke eveneens zullen worden ingezameld teneinde deze tot veevoeder te laten verwerken. (E.V. 25/10/40, pag. 1324; Stct. No. 206; Verordeningenblad No. 32).

Akkerbouwproducten. Regelingen betreffende inlevering en aankoop van akkerbouwproducten („Reglement In-neming Akkerbouwproducten 1940”). Instelling van Provinciale Inkoop Centrales van Akkerbouwproducten (P.I.C.A.) welke de aangekochte producten slechts zullen verkoopen aan of door bemiddeling van de — nog op te richten — Nederlandsche Inkoop Centrale van Akkerbouwproducten (N.I.C.A.). De voorschriften betreffende de inlevering worden geregeld in het „Landbouw Inleverings Reglement 1940 II”. Vrijgesteld van inlevering in het tijdvak 16 October 1940—20 October 1941 zijn: 1. Granen, zaden of peulvruchten van elke soort, tot een gezamenlijke hoeveelheid van 25 kg. voor den teler en voor ieder persoon behoorend tot zijn gezin of inwonend personeel. 2. Broodgraan, eveneens in bepaalde hoeveelheden, voor eigen gebruik. 3. Granen, zaden en peulvruchten voor zaaidoe-linden. (E.V. 25/10/40, pag. 1321; Stct. No. 202).

Appelen. Ook alle vervoer van kroetappelen is thans verboden. Nadere regeling van de voorwaarden, waaronder het vervoer van appelen van den grossier naar den kleinhandelaar kan plaatsvinden, en welk vervoer slechts is toegestaan voor de soorten, welke niet voorkomen op de lijst (ter inzage op de veilingen) van appelen, bestemd voor export naar Duitschland. (E.V. 25/10/40, pag. 1322 e.v.).

Broodbloem en broodmeel. Prijsvoorschriften voor broodbloem en broodmeel en regeling van de daaruit voortvloeiende prijsstijging voor brood. (E.V. 25/10/40, pag. 1322; Stct. No. 204A).

Caseïne. Beperkende bepalingen inzake het verwerken, verhandelen en vervoeren van caseïne. (E.V. 25/10/40, pag. 1323; Verordeningenblad No. 32).

STATISTIEKEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned.) Disc. Wiss. 3 28 Aug. '39	Lissabon	4 11 Aug. '37
Bk.) Bel.Bi.Eff. 3 28 Aug. '39	Londen	2 26 Oct. '39
(Vrsch.in.RC 3 28 Aug. '39	Madrid	4 29 Mrt. '39 ^a
Athene	N.-York F.R.B.	1 27 Aug. '37
Batavia	Oslo	4 21 Sept. '39
Belgrado	Parijs	2 3 Jan. '39
Berlijn	Praag	3 1 Jan. '36
Boekarest	Pretoria	3 15 Mei '33
Brussel	Rome	4 18 Mei '36
Boedapest	Stockholm	3 17 Mei '40
Calcutta	Tokio	3 46 11 Mrt. '37
Dantzig	Warschau	4 18 Dec. '38
Helsingfors	Zwits. Nat. Bk.	1 25 Nov. '36
Kopenhagen		

^a) 3% voor wissels, promessen en leeningen met een looptijd van meer dan 120 dagen.

^b) Niet officieel bevestigd.

OFFICIEELE WISSELKOersen NEDERLANDSCHE BANK.

Valuta's (schriftelijk en t.t.)

	N.-York	Berlijn	Brussel	Zürich	Stockh.	Helsinki
29 Oct. 1940	1.88 ³ / ₈	75.35 ¹ / ₂	30.14	43.67	44.85 ¹ / ₂	3.81 ¹ / ₂
30 „ 1940	1.88 ³ / ₈	75.35 ¹ / ₂	30.14	43.67	44.85 ¹ / ₂	3.81 ¹ / ₂
31 „ 1940	1.88 ³ / ₈	75.35 ¹ / ₂	30.14	43.67	44.85 ¹ / ₂	3.81 ¹ / ₂
1 „ 1940	1.88 ³ / ₈	75.35 ¹ / ₂	30.14	43.67	44.85 ¹ / ₂	3.81 ¹ / ₂
2 „ 1940	1.88 ³ / ₈	75.26 ¹ / ₂	30.14	43.67	44.85 ¹ / ₂	3.81 ¹ / ₂
3 „ 1940	1.88 ³ / ₈	75.35 ¹ / ₂	30.14	43.67	44.85 ¹ / ₂	3.81 ¹ / ₂
Hoogste d.w.	1.88 ³ / ₈	75.19	30.11	43.63	44.81	3.81
Laagste d.w.	1.88 ³ / ₈	75.43	30.17	43.71	44.90	3.82
Muntpariteit	69.41	59.263	24.906	48.003	66.671	6.266

KOERSEN TE NEW-YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ per 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. f 100)
29 Oct. 1940	4.04	—	40.05	—
30 " 1940	4.03 1/4	—	40.05	—
31 " 1940	4.03 1/4	—	40.05	—
1 Nov. 1940	4.03 1/4	—	40.05	—
2 " 1940	4.03 1/4	—	40.05	—
4 " 1940	4.03 1/4	—	40.05	—
6 " 1939	4.01 1/4	2.27 1/4	40.10	53.09
Muntpariteit	4.86	3.90 1/4	23.81 1/4	40 1/4

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en landen	Not. eenh.	28 Oct. '40 Laagste	2 Nov. '40 Hoogste	2 Nov. 1940	21/26 Oct. '40 Laagste	26 Oct. 1940 Hoogste
Officieel:						
New York	\$ p. £	4.02 1/2	4.03 1/2	4.03	4.02 1/2	4.03 1/2
Parijs	Fr. p. £	—	—	—	—	—
Stockholm	Kr. p. £	16.85	16.95	16.90	16.85	16.95
Buenos Aires	\$ p. £	4.43	4.47	4.45	4.43	4.45
Buenos Aires	Pes. p. £	16.90	17.13	17.01 1/2	16.90	17.13
Niet-Officieel:						
Alexandrië	P. p. £	97.50	97.50	97.50	97.50	97.50
Athene	Dr. p. £	525	525	525	525	525
Bangkok	Sh. p. £	—	—	—	—	—
Bombay	d. p. r.	18.—	18.—	18.—	17.96	18.—
Budapest	P. p. £	19.75	19.75	19.75	19.75	19.75
Hongkong	d. p. \$	15.—	15.—	15.—	15.—	15.—
Istanbul	T£ p. £	515	515	515	515	515
Kobe	d. p. yen	14.25	14.25	14.25	14.25	14.25
Lissabon	Escu. p. £	99.80	100.20	100.—	99.80	100.20
Madrid	Pt. p. £	37.70	37.70	37.70	37.70	37.70
Montevideo	d. p. p.	—	—	—	—	—
Rio de Janeiro	d. p. mil.	—	—	—	—	—
Shanghai	d. p. \$	3.82	4.—	3.94	3.68	3.81
Singapore	d. p. \$	28.18	28.18	28.18	28.18	28.18

ZILVERPRIJS

	Londen 1)	N. York 2)	A'dam 3)	Londen 4)
29 Oct. 1940	23 1/4	34 3/4	29 Oct. 1940	2125
30 " 1940	23 1/4	34 3/4	30 " 1940	2125
31 " 1940	23 1/4	34 3/4	31 " 1940	2125
1-Nov. 1940	—	34 3/4	1 Nov. 1940	2125
2 " 1940	—	2	2 " 1940	2125
4 " 1940	23 1/4	34 3/4	4 " 1940	2125
6 " 1939	23 1/4	36 1/4	6 " 1939	168
23 Aug. 1939	18 1/4	37 1/4	23 Aug. 1939	2110

GOUDPRIJS

	Londen 1)	N. York 2)	A'dam 3)	Londen 4)
29 Oct. 1940	23 1/4	34 3/4	29 Oct. 1940	2125
30 " 1940	23 1/4	34 3/4	30 " 1940	2125
31 " 1940	23 1/4	34 3/4	31 " 1940	2125
1-Nov. 1940	—	34 3/4	1 Nov. 1940	2125
2 " 1940	—	2	2 " 1940	2125
4 " 1940	23 1/4	34 3/4	4 " 1940	2125
6 " 1939	23 1/4	36 1/4	6 " 1939	168
23 Aug. 1939	18 1/4	37 1/4	23 Aug. 1939	2110

1) In pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$. p. oz. fine. 3) In gulden per Kg. 1000/1000. 4) In sh. p. oz. fine.

STAND VAN 's RIJKS KAS.

Vorderingen	23 Oct. 1940	31 Oct. 1940
Saldo van 's Rijks Schatkist bij de Nederlandsche Bank	—	—
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten	f 187.319,81	f 355.638,77
Voorschotten op ult. September aan de gemeenten verstr. op aan haar uit te keeren hoofdsom der pers. bel., aand. in de hoofdsom der grondbel. en der gem. fondsb., alsmede op de die belastingen en op de vermogensbelasting	—	—
Voorschotten aan Ned.-Indië 1)	109.300.003,41	111.477.428,85
Idem aan Suriname 1)	9.756.984,58	9.756.984,58
Kasvord. wegens credietverstreking a. h. buitenland	78.837.868,02	76.112.344,70
Daggeldleeningen tegen onderpand	—	—
Saldo der postrek. van Rijks-comptabelen	70.347.161,96	66.030.564,84
Vordering op het Alg. Burg. Pensioenfonds 1)	—	—
Vordering op andere Staatsbedr. en instellingen 1)	19.443.161,22	10.480.529,92
Verplichtingen		
Voorschot door de Ned. Bank ingevolge art. 16 van haar octrool verstrekt	f 4.035.618,68	f 15.000.000,—
Voorschot door de Ned. Bank in reken.-cour. verstrekt	—	5.325.798,16
Schuld aan de Bank voor Ned. Gemeenten	—	—
Schatkistbiljetten in omloop	176.551.000,—	176.551.000,—
Schatkistpromessen in omloop	842.500.000,— 2)	872.800.000,— 2)
Daggeldleeningen	—	—
Zilverbons in omloop	28.454.388,50	28.972.192,50
Schuld op ult. September '40 aan de gem. weg. a. h. uit te keeren hoofds. d. pers. bel., aand. i. d. hoofds. d. grondb. e. d. gem. fondsb. alsmede op de bel. en op de vermogensbelasting	4.935.457,51	4.935.457,51
Schuld aan Curaçao 1)	159.840,28	159.477,08
Schuld aan het Alg. Burg. Pensioenfonds 1)	1.032.641,25	1.053.583,68
Id. aan het Staatsbedr. der P. T. en T. 1)	208.147.769,14	206.287.718,94
Id. aan andere Staatsbedrijven 1)	9.000.000,—	9.000.000,—
Id. aan div. instellingen 1)	163.122.146,25	161.390.476,66

1) In rekg. crt. met 's Rijks Schatkist. 2) Rechtstreeks bij De Nederlandsche Bank f 122.000.000,— *) Idem f 131.000.000,—

DE NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte balans op 4 November 1940.

Activa.	
Binnenl. Wissels, Promessen, enz.	f 187.503.970
{ Hfdbank. f	187.503.970
{ Bijbank. " 3.370.557	
{ Agentsch. " 64.750	
Papier op het Buitenland	f 300.000
Af: Verkocht maar voor de bank nog niet afgeloopen	—
Beleeningen incl. voorschotten in rekening-courant op onderpand	f 144.944.289 1)
{ Hfdbank. f	144.944.289 1)
{ Bijbank. " 3.370.557	
{ Agentsch. " 49.679.323	
Op Effecten enz.	f 197.018.942 1)
Op Goederen en Ceelen	975.227
Voorschotten aan het Rijk	197.994.169 1)
Munt en muntmateriaal: Gouden munt en gouden muntmateriaal	f 1.116.551.882
Zilvermunt, enz.	14.714.502
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfonds	1.131.266.384
Gebouwen en meubelen der Bank	4.500.000
Diverse rekeningen	91.053.805
	f 1.668.600.084
Passiva.	
Kapitaal	f 20.000.000
Reservefondsen	4.454.251
Bijzondere reserves	13.494.514
Pensioenfonds	10.920.895
Bankbiljetten in omloop	1.421.948.595
Bankassigatiën in omloop	94.927
Rek.-Courant } Van het Rijk f	—
} Van anderen	191.783.155
Diverse rekeningen	5.903.747
	f 1.668.600.084
Beschikbaar metaalsaldo	f 485.775.518
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is	1.214.438.790
Schatkistpapier, rechtstreeks bij de Bank ondergebracht	181.000.000
Waarvan aan Nederland-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99) f	57.977.150

Voornaamste posten in duizenden gulden.

Data	Gouden munt en muntmater. 1)	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-hings-perc.
5 Nov. '40	1.116.552	1.421.949	191.878	485.776	± 70
28 Oct. '40	1.123.083	1.378.495	175.136	517.409	± 73
21 " '40	1.121.021	1.361.036	173.155	522.644	± 74
6 Mei '40	1.160.287	1.458.613	255.183	607.242	± 83
Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-prom. rechtstr.	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Div. reken. (act.)
5 Nov. '40	187.913	181.000	197.998	300	91.054
28 Oct. '40	418.983	112.000	204.088	300	78.141
21 " '40	429.083	122.000	197.590	300	67.642
6 Mei '40	9.853	—	217.756	750	20.648

1) Per 1 April 1940 herwaardeering van den goudvoorraad op basis van een depreciatie-percentage van 18 pCt.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Data	Goud en deviezen	Renten-bank-scheime	Andere wissels chèques en schatkistpapier	Beleeningen	
23 Oct. 1940	77,8	227,8	12.411,5	16,5	
15 " 1940	77,5	252,3	12.809,3	16,3	
7 " 1940	77,2	223,4	13.062,2	14,5	
23 Aug. 1939	77,0	27,2	8.140,0	22,2	
Data	Effec-ten	Diverse Activa	Circulatie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
23 Oct. '40	53,9	1.611,0	12.101,4	1.628,2	534,7
15 " '40	55,8	1.726,7	12.352,7	1.870,1	525,0
7 " '40	51,2	1.577,3	12.658,7	1.580,4	571,2
23 Aug. '39	982,6	1.380,5	8.709,8	1.195,4	454,8

BANK VAN ENGELAND.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Bank. Departm.	Other securities		
				Disc. and Advances	Securities	
30 Oct. '40	720	591.570	38.670	3.000	23.280	
23 " '40	700	593.230	37.010	2.780	21.240	
16 " '40	680	597.720	32.520	5.390	21.550	
9 " '40	800	601.340	28.910	6.610	21.700	
23 Aug. '40	247.263	508.064	38.353	5.711	24.334	
Data	Gov. Sec.	Public Depos	Other Deposits Bankers	Other Acc.	Reserve	Dek-hings perc. 1)
30 Oct. '40	130.040	18.250	108.000	51.510	39.110	22,0
23 " '40	137.350	23.690	105.140	52.340	47.470	20,7
16 " '40	139.000	19.850	109.150	52.240	32.950	18,2
9 " '40	146.230	19.090	115.300	51.970	29.460	14,8
23 Aug. '40	99.666	22.371	22.132	36.229	39.199	26,0